

Campanula macrostachya.*

W. K. ap. Willd. En. Berol. I. 1809: 213. Syn. *C. multiflora* W. K. Pl. Rar. III. 1812. t. 263.

Évek óta készültem kirándulni Hontmegye Bát kisközségének határában az országúttól egy negyed órára fekvő köves harasztba, mely a «Feldzamke» nevezetű szőlőkertek szomszédságában míveletlenül elterül. Reméltem ugyanis, hogy a meg nem munkált helyeken valami ritkább növény található; számítottam új rózsákra is és valóban a szőlők alatti élő kerítésekben találtam gyönyörű keveréket *R. dumetorum* THUILL. f. *obscura* Pug. × *R. gallica* L.-ből, valamint *R. coriifolia* FR. f. *incana* KIT. × *R. gallica* L. szintén érdekes alakot. Legjobban azonban lekötötte figyelmemet egy magas *Campanula*, amilyennel eddigi gyűjtéseimen még sehol sem találkoztam. Herbariumom *Campanulá*-ival összehasonlítván, meggyőződtem arról, hogy a kérdéses növény nem egyéb, mint *Camp. macrostachya* W. K., mert a PRODÁN Gy. által Ostoroson (Hevesmegye) gyűjtött példánnyal tökéletesen megegyezik.

NEILREICH: *Aufzählung der in Ungarn und Slavonien bisher beobachteten Gefässpflanzen* etc. című művében, mely 1866. évben lett nyomtatva, *C. multiflora* W. K.-t említi Szt. Endre, Budapest mellől (SADL. 109). Bánátból, legbővebben Allionról Ó-Orsova mellett (HEUFF. 119): KRZISCH szerint (l. NEILR. *Nachr.* 45) a Zobor hegyen biztosan előfordul; itt már UECHTRITZ fedezte fel.

Hazánkból ismeretes még a következő helyekről: Esztergom, Szentgyörgymező, (FEICHT.), Terentás (SIMK.), Zimony (PANČ). Aradmegye: Paulis, Gyorok, Kovasincz, Világos, Mokra (SIMK.), Versecz (SIMK.). Erdélyi előfordulása (Kolos, Boós, Virágosvölgy: FREYN és Vöröstorony: SCHUR) bizonytalan. Még nem közölt adatok ezek: a Köhegyen Pomáz mellett Pestmegyében (DEGEN); a Mala völgy bejáratánál Jeselnica falú mellett Krassó-Szörény megyében (itt legelőszőr THAISZ L., utóbb DEGEN dr. is találta). DEGEN dr. úr állítása szerint *C. macrostachya* KIT. nem varietása a *C. cervicariának*, hanem önálló keleti faj.

Kupcsok Samu.

Hazai botanikai dolgozatok ismertetése.

Referate über ungar. botan. Arbeiten.

Dr. Bernátsky Jenő: A magyar Alföld pusztai és erdei növényzetéről. (*Ueber die Steppen- und Waldvegetation des ungar. Tieflandes*). Fölldr. Közl. XXXIX. 1911 (Heft) 6 füzet.

*) Verfasser berichtet über die Entdeckung der *Campanula macrostachya* W. K. bei dem Dorfe Bát im Komitate Hont.

Szerző ismerteti a czímben megjelölt növényzeti formákat s azoknak a klimával való viszonyát. A nagyon figyelemre méltó tanulmánynak csupán azt kell felrónunk, hogy szerző éppen úgy mint még néhány más hazai szerző is KERNERnek tulajdonítja azt a nézetet, hogy a magyar Alföld eredetileg fátlan volt s ezzel a feltevással szembeszállva arra az eredményre jut, hogy az helytelen.

Hogyha ezek a szerzők nem sajnálnák a fáradságot KERNER idevonatkozó munkáinak utánanézni (így különösen Wiener Zeitung 1859 No. 21--23, Bonplandia VIII. és még munkáinak egyéb helyein), úgy meggyőződhetnek arról, hogy egyenesen KERNER volt az első, aki a magyar Alföld erdeinek s azok változatos öszeállásának botanikai és növényföldrajzi leírását adta, továbbá hogy KERNER munkáiban fel lehet találni úgy körülbelül nemcsak mindazt, amit ma újabb kutatások eredménye gyanánt szeretnek feltüntetni, hanem hogy ő már egy régebben fennállott intensív erdőstílusról beszélt, melyről különben több régi utaleírás is hirdetéssel szolgál.

Az az állítás, hogy Alföldünk egyes részeinek talajviszonyai szárazságuk következtében (ennek az okáról szólni e helyen messze vezetne) nem felelnek meg a természe-

Der Verf. schildert die im Titel gen. Vegetationsformen und ihre Abhängigkeit vom Klima. Eine beachtenswerte Studie, an der nur das auszusetzen wäre, dass der Verf. wie auch einige andere ungar. Autoren KERNER die Behauptung zuschreibt, dass das ungar. Tiefland ursprünglich waldlos gewesen sei und dann bei der Bekämpfung dieser Annahme zu dem Resultate kommt, dass sie unrichtig sei.

Würden sich diese Autoren der Mühe unterziehen, in den KERNER'schen einschlägigen Arbeiten nachzulesen (so inbes. Wiener Zeitung 1859 No. 21—23, Bonplandia VIII. und an anderen Stellen seiner Werke) so würden sie die Ueberzeugung gewinnen, dass gerade KERNER einer der ersten war, der eine botanisch und pflanzengeographisch einwandfreie und genane Beschreibung der Wälder des ungar. Tieflandes und ihrer mannigfaltigen Zusammensetzung gegeben hat und dass man in KERNER's Arbeiten nicht nur so ziemlich alles wiederfindet, was heute so gerne als Resultat neuerer Forschung geboten wird, sondern dass er auch schon von einer früher bestandenen extensiveren Bewaldung gesprochen hat, über die übrigens auch mehrere ältere Reisebeschreibungen Bericht geben.

Dass manche unserer Tieflandsböden infolge Trockenheit (zu erörtern, wodurch diese entstand, würde hier zu weit führen) dem natürlichen Baumwuchs nicht zusagen, besteht

tes fásvegetáció kifejlődésének, ma is megállja a helyét s ezt a tényt alig változtatja meg az a körülmény, hogy mesterséges telepítéssel, külföldi fafajok alkalmazásával, ebben a tekintetben Alföldünk physiognomiájában némi változás állott be. Mesterséges eszközök alkalmazásával azóta a KERNER idejében még steppevegetációt mutató földnek egy részét is kulturába fogták, úgyhogy eredeti karakterét most már teljesen elveszítette.

auch heute noch zu Recht und an dieser Tatsache ändert sehr wenig, dass durch künstliche Pflanzung und Verwendung ausländischer Baumarten auch in dieser Beziehung eine Veränderung in der Physiognomie unseres Tieflandes eingetreten ist. Es ist ja seither durch Anwendung künstlicher Mittel auch ein Teil des zu KERNER's Zeiten Steppenvegetation aufweisenden Landes der Kultur zugeführt worden und hat seinen ursprünglichen Charakter vollkommen verloren! D.

Dr. Bernátsky Jenő. A hazai Iris-félék. (Die ungarischen Irideen). Math. term. Közlem. vol. XXXI. No. 2. Budapest 1911. 139 p. Ara (Preis) 3 korona.

Szerző művében az Irisfélék családjá hazai képviselőinek nagy tudással kidolgozott és igen pontos leírásait adja, melyekhez még értékes adatok járulnak az egyes fajok elterjedését illetőleg, továbbá kritikai fejtegetések egyes nehezen kibogozható formakörökről.

Referens szívesen látta volna, ha szerző hazánkból egyes tévesen közölt fajokat (*Hermodyctylus tuberosus*, *Gladiolus segetum*, *G. communis*) teljesen kiküszöbölt volna és ha ezek helyébe a nálunk biztosan előforduló *Crocus biflorus*, illetve *var. Weldenii*-t felvette volna. Szintügy kifogást lehetne tenni egy és másban emelni a használt nomenclatura tekintetében is, (pl. *Crocus iridiflorus*-t látjuk *C. banaticus* helyett s *C. reticulatus*-t *variegatus* helyett), de mégis igazságtalan volna a munka előnyeit ilyen kifogásokkal szembeállítani.

Gibt gewissenhaft gearbeitete und sehr genaue Beschreibungen der ungar. Vertreter dieser Familie nebst wertvollen Angaben über die Verbreitung einzelner Arten und kritischen Bemerkungen über einige schwer entwirrbare Formenkreise. Ref. hätte gerne einige irrtümlich aus unserem Lande angegebene Arten (*Hermodyctylus tuberosus*, *Gladiolus segetum*, *G. communis*) gänzlich eliminiert und an Stelle dieser den im Gebiete sicher vorkommenden *Crocus biflorus* Mill. resp. dessen Var. *Weldenii* aufgenommen gesehen; auch in Bezug auf die angewendete Nomenclatur (es wird *Crocus iridiflorus* statt *banaticus*, *G. reticulatus* statt *variegatus* gesetzt) wäre einiges einzuwenden: es wäre aber ungerecht den Vorzügen der Arbeit solche Bemängelungen gegenüber zu stellen. D.

Jelentés a Magyar Nemzeti Múzeum 1911. évi állapotáról.
— (Bericht über den Stand des ungar. Nationalmuseums im Jahre 1911.) Budapest, 1912.

A növényteni osztály gyarapodása 10.455 herbáriumi példányt, 536 szemléltető tárgyat, a könyvtárban pedig 358 számot tett ki. Az osztály összes javadalmazása 20.055·75 korona. A füzetben találjuk (p. 182—190) dr. JÁVORKA S. jelentését svájci tanulmányútjáról.

Der Zuwachs der botan. Abteilung beträgt 10.455 Herbarpflanzen, 536 Schaustücke und 358 Bibliothek-Nummern. Das Budget der Abteilung betrug 20.055·75 Kronen. Das Heft enthält auch einen Bericht Dr. S. JÁVORKA's über eine Studienreise nach der Schweiz (p. 185—190).

Hollendonner Ferencz: Új adatok a lucz- és vörösfenyő fájának összehasonlító szövettanához — (Neue Beiträge zur vergleichenden Histologie des Holzes der Fichte und der Lärche.) Math. term. és ter. XXIX. kötet, 4. füzet. Budapest, 1911. (8 rajz — mit 8 Abbildungen.)

Egy rövidre fogott, de igen értékes munkát, melyben szerző elsősorban kimutatja az eddig leírt megkülönböztető bélyegek megbízhatatlanságát, majd előadja azokat az anatómiai sajátságokat, melyek alapján e két fásnövénnyel fáj megkülönböztethető. Nevezetesen, ha a bélben sklerenchyma-csoportok vannak, továbbá a hosszparenchyma hiányzik s a vaschlöríd vizes oldatában a fa zöld színt vesz fel, úgy *Picea excelsa*-ról van szó; ha pedig a bélben hiányzanak a sklerenchyma-csoportok, a hosszparenchyma megvan s a geszt vaschlöríd vizes oldatával megfeketedik, úgy az a vörösfenyő faja. Ezzel a reagenssel a cserfa faja is megkülönböztethető a tölgyfától, a mennyiben az előbbi megzöldül, az utóbbi megfeketedik.

Eine kurzgefasste, aber sehr wertvolle Arbeit, in welcher vorerst die Unzulänglichkeit der bisher angegebenen Unterscheidungsmerkmale besprochen, sodann aber die vom Verf. gefundenen Merkmale angegeben werden, mit Hilfe welcher das Holz dieser zwei Bäume stets sicher zu unterscheiden ist, u. zw.: 1. finden sich im Mark Sklerenchym-Gruppen, fehlt das Längsparenchym und nimmt das Holz mit einer wässerigen Lösung von Eisenchlorid eine grüne Farbe an, so handelt es sich um *Picea excelsa*; 2. fehlen im Marke die Sklerenchym-Gruppen und nimmt das Kernholz mit der erwähnten Lösung behandelt eine schwarze Farbe an, so ist es Lärchenholz. Mit diesem Reagens kann auch Zerreichenholz von Eichenholz unterschieden werden, ersteres wird grün, letzteres schwarz.

Polgár Sándor: A győrmegyei homokpuszták növény-élete. — (Pflanzenleben der Sandsteppen im Comitate Győr.)

A győri m. kir. állami főreáliskola 1911/12. évi értesítője. — (Schulprogramm 1911/12 der kön. ung. staatl. Oberrealschule in Győr.) Győr, 1912.

Egy szorgalommal s az idevonatkozó irodalom felhasználásával készült dolgozat, mely florisztikai tekintetben is figyelemreméltó.

Dr. Fodor Ferencz: A növényvilág a magyar népéletben. — (Die Pflanzenwelt im ungarischen Volksleben.) A karánsebesi állami főgymnasium 1911/12. évi értesítője. — Schulprogramm des staatl. Obergymnasiums in Karánsebes pro 1911/12.

Összeállítása egy sor növényfajnak, melyeket részben az ornamentikában alkalmaznak, részben pedig magyar népdalok szövegében fordulnak elő.

Eine fleissig gearbeitete, mit eingehender Berücksichtigung der einschlägigen Literatur verfasste und auch in floristischer Beziehung bemerkenswerte Abhandlung.

Zusammenstellung einer Anzahl von Pflanzen, die zum Teile als Ornamente verwendet werden, zum Teile aber in den Texten ungarischer Volkslieder vorkommen.

D.

Moesz G.: A gombák rendellenességei. (Teratologie der Pilze). I. táblával (Mit Tafel I).

Botan. Köz. XI. 1912., H. $\frac{3}{4}$ f.: 105—115, (23)—(25).

Ismertetése ama gombarendellenességeknek, amelyek I. a myceliumon, II. a termőtesten lehetők; így említ morehella-szerű képződményeket az *Agaricus (Clitocybe) ericetorum* kalapja tetején kifejlődve, tönkcsavarodást (*Tylostoma mammosum*), a termőtest nyílásai rendellenességét (ugyanaz + *Darlucula filum* + *Bovista plumbea*); III. stroma elszalagosodását (*Cordiceps capitata*); IV. ascusokösszenövését (*Dermatea carpinea*); V. spórák és conidiumok többféle rendellenességét; VI. végül a szabálytalanul képződött s elágazott sterigmákat. A cikkhez tartozó 8 szövegkép, 1 fotogr. után készült reprodukció, de különösen az I. tábla rajza igen jól sikerült s bizonyítéka annak, hogy a cikk szerzője mesterileg kezeli a rajzotlat is.

Beschreibung von Teratomen der Pilze, welche I. auf dem Myzel, II. auf den Fruchtkörpern auftreten als: «anomalie morehella-öide» (*Agaricus (Clitocybe) ericetorum*); Torsion des Fruchtkörperstieles (*Tylostoma mammosum*); Anomalien der Öffnung des Fruchtkörpers (*Tylost. mamm.*, *Darlucula filum*, *Bovista plumbea*); III. Verbänderung des Stroma (*Cordiceps capitata*); (IV. Doppelascus (*Dermatea carpinea*); V. mehrfache Anomalie der Sporen und Konidien; VI. endlich abnormal entwickelte, oder verzweigte Sterigmen. Die 8 Textfiguren mit 34 Orig. Einzelbildern können alle als Beweise der Meisterschaft gelten, mit welcher der Verf. auch den Zeichenstift zu führen versteht.

Gy.

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Ungarische Botanische Blätter](#)

Jahr/Year: 1912

Band/Volume: [11](#)

Autor(en)/Author(s): diverse

Artikel/Article: [Hazai botanikai dolgozatok ismertetése. Referate über ungarische botan. Arbeiten. 282-286](#)